

سنجش و ارتقای کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی دروازه‌های ورودی و خروجی شهر در راستای توسعه گردشگری (مطالعه موردی: شهر بانه)

مه‌دی سعیدی* - دانشجوی دکتری شهرسازی، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران

کیومرث حبیبی - دانشیار مهندسی شهرسازی دانشگاه کردستان

اسماعیل شیعه - استاد دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۷/۲۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۳/۲۰

چکیده

دروازه شهر اولین فضایی است که مسافر در هنگام ورود به شهر با آن مواجه می‌شود و همچنین آخرین فضایی است که در هنگام خروج از شهر مخاطب بعد از طی نمودن آن، از شهر خارج می‌شود؛ بنابراین، دروازه شهر در ایجاد خاطره ذهنی، نقش مؤثری برعهده دارد. در فضای دروازه شهر، ویژگی‌های طبیعی بیرون و پیرامون شهر و همچنین خصوصیات محیط انسان‌ساخت داخل شهر قابل‌مشاهده است. فضای دروازه شهر با توجه به موقعیتی که دارد، باید عملکردها و کیفیت‌های متنوع محیطی داشته باشد تا در زمان‌ها و شرایط مختلف به کار گرفته شود. مطلوبیت کیفیت‌های محیطی دروازه شهر و وجود عملکردهای متنوع در آن موجب می‌شود که این عرصه به یک کانون فعالیتی برای جذب جمعیت تبدیل شود و فعالیت گردشگری در آن ادامه یابد. این مقاله از نوع کاربری و با روش آمیخته انجام شده است. براساس سنجه‌های در نظر گرفته شده برای بررسی کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی در دروازه‌های شهر بانه، برداشت‌های میدانی انجام شده و برای بررسی میزان مطلوبیت سنجه‌ها از آزمون Z با میزان اطمینان ۹۵ درصد استفاده شده و نتایج به دست آمده، تحلیل و بررسی شد. سپس در راستای توسعه گردشگری در دروازه‌های شهر بانه راهکارهای بهبود کیفیت کالبدی فضاهای جمعی، افزایش قابلیت دعوت‌کنندگی فضای دروازه، افزایش قابلیت حضور افراد در فضاهای دروازه در فصل‌های مختلف سال و در طول شبانه‌روز، حفظ و ارتقای ایمنی و امنیت، بهبود کیفیت معابر و دسترسی‌ها، ایجاد اختلاط کاربری و سازگاری میان کاربری‌ها، آرام‌سازی ترافیک در طول مسیرهای ورود به شهر و افزایش کارایی اقتصادی ارائه شد. برای هریک از راهکارهای یادشده، سیاست‌های ویژه‌ای برای تحقق آن‌ها تعریف شده است.

واژه‌های کلیدی: بانه، دروازه شهر، سنجش، گردشگری.

مقدمه^۱

دروازه شهر به عنوان فضای شهری در شرایط مختلف عملکردهای ویژه‌ای دارد و در جایگاه یک فضای واسط و ارتباطی شهر با محیط طبیعی پیرامون شهر، ناحیه و منطقه نقش مهمی ایفا می‌کند. این فضا واجد کیفیت‌های متنوع محیطی است که بر الگوهای رفتاری تأثیر می‌گذارد. دروازه شهر از اجزا و عناصر مختلفی تشکیل شده و یکی از اجزا و عناصر سامانه باز شهر نیز به‌شمار می‌آید که در گذر زمان دچار دگرگونی‌ها و تحولات کالبدی و غیرکالبدی می‌شود. ساکنان و مسافران، از تمام عناصر شهری در موقعیت‌های خاص، به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم استفاده می‌کنند. دروازه شهر نیز از این اصل مستثنی نیست و هدایت و جذب توده‌های جمعیت به‌سوی عناصر شهری، گردشگری را رونق می‌بخشد. در گردشگری شهری عناصر جاذب جمعیت در موقعیت‌های مختلف، نقش کلیدی را برعهده دارند. دروازه شهر به‌عنوان یکی از مکان‌های قابل‌استفاده در گردشگری شهری اهمیت زیادی دارد و با جذب هرچه بیشتر جمعیت در زمان‌های مختلف، چرخ‌های فعالیت گردشگری شهری را به حرکت درمی‌آورد. با توجه به اینکه دروازه شهر، مختصات و ویژگی‌های محیط طبیعی پیرامون شهر، محیط مصنوع و انسان‌ساخت داخل شهر را دارد، قابلیت توسعه آن به‌عنوان یک فضای مؤثر در جذب گردشگر وجود دارد. در این فضا لازم است کیفیت‌های محیطی به‌صورت مطلوب و مناسب وجود داشته باشد. یکی از مهم‌ترین کیفیت‌های محیطی که همواره بر الگوهای رفتاری مخاطبان تأثیر می‌گذارد، کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی است که یکی از اصول مهم برای پاسخ‌دهی به محیط و فضای دروازه به‌شمار می‌آید.

در مطالعات مختلف به جنبه‌های کالبدی و غیرکالبدی دروازه شهر پرداخته شده و همچنین گردشگری شهری نیز در پژوهش‌های شهرسازی گوناگون بررسی شده است. در این مقاله با توجه به اینکه شهر بانه جایگاه ویژه‌ای در گردشگری تجاری در سطح ناحیه، منطقه و کشور را دارد، به بررسی و سنجش کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی دروازه‌های شهر بانه پرداخته شده است. این مقاله در پی آن است که برای ارتقا و بهبود کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی در راستای توسعه گردشگری شهری، براساس سنجش وضع موجود دروازه‌ها، راهکارها و سیاست‌های لازم را به‌منظور توسعه گردشگری ارائه کند.

قریب (۱۳۸۲) در مقاله‌ای با عنوان ضوابط ساماندهی و معیارهای طراحی شهری برای مبادی ورودی شهرها، بیان کرده است که در گذشته‌های نه‌چندان دور که حدمرز شهرها به‌وسیله دروازه‌ها مشخص می‌شد مبادی ورودی به شهر، کیفیت فضایی بالایی داشت و جزو عناصر شاخص و از ویژگی‌های بارز هر شهر به‌حساب می‌آمد. امروزه با گسترش و توسعه شهرها مبادی ورودی آن‌ها به مسیرهای سریع‌السير برای تردد وسایل نقلیه موتوری تبدیل شده و زمین‌های مجاور آن‌ها نیز به کاربری‌های مزاحم و ناسازگار با محیط اختصاص یافته است که بی‌نظمی و اغتشاش بصری این فضاها را تشدید می‌کنند. به‌منظور ساماندهی و تعیین معیارهایی برای طراحی مبادی و ورودی شهر، وضعیت موجود مبادی دو شهر با توپوگرافی متفاوت مبادی ورودی محور کاشان-قم و جاجرود-تهران که اولی در ناحیه‌ای کوهستانی و جنگل‌کاری شده و دیگری در دشتی هموار و خشک قرار دارد، بررسی شد. با توجه به محدودیت و امکانات بالقوه موجود، ضوابط و معیارهایی با استفاده از عناصر مصنوع و طبیعی برای هویت‌بخشی به این فضاها تدوین شده و کاربری‌های خدماتی، ویژه مبادی ورودی شهر برای آن‌ها پیشنهاد شده است.

دانشپور و ماستیانی (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان تدوین راهبردهای طراحی مبادی ورودی شهرها با رویکرد کیفیات ادراکی-بصری بیان می‌کنند که در گذشته‌های نه‌چندان دور فضای ورودی شهر به‌مثابه اولین فضای شهری، نخستین تصویری از شهر بود که در ذهن مسافران شکل می‌گرفت؛ بنابراین، این فضاها نه‌تنها کیفیت‌های فضایی بالایی نداشتند،

۱. این مقاله، برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد مهدی سعیدی با عنوان «ساماندهی ورودی‌های چندعملکردی شهر بانه با رویکرد برنامه‌ریزی طراحی محور» است که به راهنمایی دکتر اسماعیل شیعه و مشاوره دکتر کیومرث حبیبی در دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ارائه شده است.

بلکه جزء ویژگی‌های شاخص شهرها بودند. امروزه با گسترش شهرها و ظهور وسایل نقلیه، ورودی شهرها به فضایی بی کیفیت برای تردد سواره و استقرار کاربری‌های وابسته به آن و همین‌طور کاربری‌های ناسازگار با محیط شهری که از شهر بیرون رانده شده‌اند، تبدیل شده است. بدین ترتیب، فضای ورودی بسیاری از شهرهای کشورمان با افت شدید کیفی از جمله کیفیات ادراکی-بصری به‌عنوان مهم‌ترین عوامل سازنده توقعات موردی از ورودی شهرها مانند خوانایی، پذیرندگی، هویت‌جویی، تبدیل‌پذیری و خاطره‌انگیزی مواجهه است؛ بنابراین، بررسی و کشف این کیفیات در مبادی ورودی شهرها و ارائه راهبردهایی برای ساماندهی آن‌ها، نقش تعیین‌کننده‌ای در حصول و ارتقای جایگاه این فضاهای شهری دارد.

ارتقای کیفیت بصری-عملکردی فضاهای سبز و تفرجگاه ورودی در بیشتر شهرها، از جمله شهر سنت‌لویس به آن توجه شده است. پیشینه طراحی تفرجگاه ورودی سنت‌لویس به حدود یک قرن پیش برمی‌گردد؛ زمانی که شهر سنت-لویس در آمریکای شمالی اهمیت زیادی داشت و طراحی اولیه آن توسط جرج کستر در سال ۱۹۰۷ صورت گرفت که شامل بلوار بزرگی بود. در چند سال اخیر براساس طرح جدیدی که برای آن ارائه شد در این طرح، تفرجگاه ورودی از پنج ناحیه تشکیل شده است که با یک مسیر اصلی به هم ارتباط داده شده‌اند و منظرسازی هر یک با استفاده از مبلمان شهری و سایر المان‌ها با دیگری اندکی متفاوت در نظر گرفته شده است تا شخصیت فردی هر ناحیه حفظ شود. همچنین به ارتباط یادبود جفرسون و تفرجگاه ورودی توجه شده است، به گونه‌ای که بازدیدکنندگان بتوانند از هر دو استفاده کنند. مسیر اصلی پیاده از نظر کاراکتر، ابعاد، رنگ و مصالح یکسان است که در یکپارچگی کل سایت و ارتباط آن‌ها نقش مهمی دارد (Balsley, 2009).

مبانی نظری

دروازه شهر

مبادی ورودی شهر یکی از اصلی‌ترین اجزای ساختار کالبدی و فضایی شهر محسوب می‌شود که به لحاظ کارکردهای متعدد، اهمیت خاصی در شهرسازی دارد (Dixon and Wolf, 2007: 78). ورودی شهر شامل یک مسیر حرکتی است که جریان ورود به شهر از طریق آن میسر می‌شود (البلقی و پورجوهری، ۱۳۸۵: ۶۸). ورودی شهر به آن بخش از شهر گویند که به جهت ورود یا خروج از شهر به کار گرفته می‌شوند (داودپور و مغاره، ۱۳۸۸: ۷۷). در گذشته اولین نشانه بصری شهر در ذهن ناظر، ورودی شهرها (دروازه، حصار، بارو، سوار، خندق و...) بود (سلطان‌زاده، ۱۳۷۲: ۱۴۱) که به حالت یک عرصه بود و این عرصه قابلیت آن را داشت که ضمن استقبال از مسافر، وی را به هنگام خروج از شهر نیز بدرقه کند؛ زیرا در دو طرف دروازه ورودی (داخل شهر و بیرون شهر) گسترش پیدا کرده بود (پاکزاد، ۱۳۸۶: ۹). حالت عرصه‌ای بودن مبادی ورود و خروج شهرها و توجه به اینکه ورودی شهرها تنها کریدور حرکتی نبوده، بلکه حوزه و عرصه‌ای هستند که کریدور حرکتی را در میان خود جای داده و به همین سبب یکی از فضاهای مهم شهر به‌شمار می‌آیند (خادمی و جوزم، ۱۳۸۸: ۸۵). ورودی، مکانی است که گذار روانی از عمومی به خصوصی، از بیرون به درون در آن میسر می‌شود (پاکزاد، ۱۳۸۶: ۲). یکی از مؤثرترین و جذاب‌ترین نقاط هر شهر، مناظر ورودی آن شهر است که تأثیرگذارترین خاطره هر شهر نیز از آن نشئت گرفته است (ظاهری، ۱۳۸۰: ۵). با تمهید ورودی برای شهر، فضای ورودی برای ساکنان و مخاطبانش هویت می‌یابد، تقویت می‌شود و زنده‌تر نمایان می‌شود (Alexander, 1977: 277). در فضای ورودی شهر لازم است حس و اطلاعات شهر به‌صورت کلی در اختیار مخاطب و مسافر قرار گیرد (قوام‌پور، ۱۳۸۵: ۲۴).

دروازه شهر حد واسط محیط طبیعی پیرامون شهر و محیط انسان‌ساخت داخل شهر است که به حالت یک عرصه

است و عملکردهای ویژه‌ای دارد. در منابع مختلف برای مطالعات دروازه شهر از اصطلاح ورودی شهر استفاده شده است که به لحاظ مفهومی درست نیست؛ زیرا اصطلاح ورودی دربرگیرنده عمل ورود است و در همین عرصه عمل خروج نیز اتفاق می‌افتد؛ بنابراین، استفاده از اصطلاح دروازه به جای ورودی برتری دارد.

کیفیت‌های محیطی در دروازه شهر

نظریه پردازان تجربه‌گرایی طراحی شهری، مانند لینچ^۱، اپلیارد^۲، لنگ^۳ و نسر^۴ کیفیت محیط شهری را به‌عنوان پدیده یا رویدادی می‌دانند که در جریان دادوستدی میان خصوصیات کالبدی و محسوس محیط از یک سو و الگوها، رمزهای فرهنگی و توانایی‌های ذهنی فرد از سوی دیگر، شکل می‌گیرد. براساس تعریفی که جک نسر ارائه کرد، کیفیت محیط شهری به‌عنوان نوعی مفهوم، از یک سو از طریق به عرضه‌گذاشتن خصوصیات محسوس از طرف محیط کالبدی و از سوی دیگر، درک و شناخت و ارزیابی قرارگرفتن آن‌ها به‌وسیله ناظر ایجاد می‌شود (گلکار، ۱۳۸۰: ۴۵). لینچ، کیفیت مکان را تابع تأثیر مشترک مکان و جامعه‌ای می‌داند که آن را اشغال کرده است و چپمن^۵ نیز معتقد است که مکان‌ها و فضاهای متفاوت کیفیت‌های مختلفی دارند (چپمن، ۱۳۸۶: ۱۳۱). فضای شهری به‌طور ذاتی جنبه‌های کالبدی و فعالیت‌های انسانی را شامل می‌شود که هرکدام از آن‌ها کیفیت‌های محیطی ویژه‌ای دارد (Carmona et al, 2008: 178). لینچ معیارهای سرزندگی، دسترسی، نظارت و اختیار، معنی‌داربودن فرم و فضا، تناسب و سازگاری با الگوهای رفتاری، کارایی و عدالت را برای محیط‌های باکیفیت نام می‌برد (لینچ، ۱۳۷۶: ۳۰۷). ایان بنتلی^۶ و دیگران، ۸ معیار را برای ارزیابی کیفیت محیط‌های شهری عنوان می‌کنند که عبارت‌اند از: نفوذپذیری، تنوع، خوانایی، غنای حسی، انعطاف‌پذیری، رنگ تعلق و تناسبات بصری (Bentley, et al, 1985). پانتر و کارمونا^۷ در کتاب بعد طراحی برنامه‌ریزی شهری برای سنجش کیفیت‌های محیطی، شش نوع کیفیت کالبدی پایداری زیست‌محیطی، کیفیت عرصه همگانی، کیفیت منظر شهری، کیفیت فرم شهر و کیفیت فرم ساختمان را براساس کسب بالاترین درصد در ارزیابی طرح‌های بررسی شده، بیان کرده‌اند (Punter and Carmona, 1997). حدود ۱۰ نمایانگر، مجموعه بالاتر از ۵۰ هنجار کیفیت محیطی را حمل کرده و نشان می‌دهند که این نمایانگرها عبارت‌اند از: نمایانگرهای کارکردی، اجتماعی، فضایی، ادراکی، منظر، زیست‌بوم، ریخت‌شناسی، زمان، مدیریت و یگانه‌تنی (بهزادفر، ۱۳۹۲). نمایانگر کارکردی و کیفیات محیطی لحاظ شده در کارکردهای شهری نظیر کاربری زمین، زیرساخت‌ها، ترافیک و اقتصاد شهر را حمل می‌کند و نمایانگر اجتماعی کیفیات محیطی، برآمده از اجتماع یا برهم‌کنش اجتماعی مردم را نمودار می‌کند (بهزادفر، ۱۳۹۳).

کیفیت‌های محیطی در دروازه شهر، در قالب کارکردها و عملکردهای مختلف قابل‌بیان است. محور مبادی ورودی شهر با کانون‌های عمده کار و شبکه اصلی ارتباطی پیوند می‌خورد (خادمی و جوزم، ۱۳۸۸: ۸۵-۸۷). مهم‌ترین کارکرد مبادی ورودی آفرینش، احساس ورود به شهر در مخاطب متحرک است (ترابی و سیما، ۱۳۹۳: ۸۸). ورودی شهر جزئی از عناصر کالبدی در ساختار شهر، برای تقویت کیفیت نمادین و هویت آن به‌شمار می‌آید (شعله، ۱۳۸۵: ۱۹). مبادی ورودی شهر، یکی از متغیرهای مؤثر در قضاوت تازه‌واردین درباره شهر محسوب می‌شود و اهمیت خاصی در شهرسازی دارد (Dixon et al, 2007: 78). ورودی هر شهری باید با ویژگی‌های خاص از دیگر ورودی‌ها متمایز شود و سازگار با

1. Kevin Linch
2. Appleyard
3. John Lngag
4. Nesper
5. Chapman
6. Ian Bentley
7. Carmona

شرایط و مختصات شهری خاص، طراحی شود (قوام پور، ۱۳۸۸: ۷۶). پذیرندگی، خوانایی، تشخیص، تبدیل‌پذیری و نفوذپذیری ویژگی‌های کیفی هستند که از ورودی هر شهری انتظار می‌رود؛ منظور از پذیرندگی انتظار شخص از پذیرفته‌شدن و احساس خوشایندداشتن در هنگام ورود است و خوانایی بر لزوم وضوح ورودی شهر، به‌خصوص به‌دلیل حاکمیت سواره تأکید دارد. تشخیص کیفیتی است که به‌منظور تحقق آن، ورودی هر شهر باید معرف خصوصیات و عناصر شاخص هویتی همان شهر باشد. تبدیل مکان‌های بیرون و درون شهر در مسیر ورودی، به آرامی و ظرافت به همدیگر بر کیفیت تبدیل‌پذیری و تلاقی‌داشتن حوزه‌های دو طرف ورودی در مکان ورودی و بر کیفیت نفوذپذیری دلالت دارند (پاکزاد، ۱۳۸۴: ۱۲).

صنعت گردشگری شهری

توریسم از مهم‌ترین فعالیت‌های انسانی معاصر است که همراه با به‌وجودآوردن تغییرات شگرف در سیمای زمین، اوضاع سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، منش و روش زندگی انسان‌ها را دگرگون می‌سازد (محلانی، ۱۳۸۰: ۱۳). توریسم هم مانند یک علم‌وصنعت برای رشد و پیشرفت خود نیاز به پژوهش دارد و نخستین گام برای ارتقای صنعت توریسم، شناخت جاذبه‌های توریستی است (رهنمایی، ۱۳۶۹: ۵). این صنعت آنچنان در توسعه اقتصادی-اجتماعی کشورها اهمیت دارد که اقتصاددانان آن را صادرات نامرئی نامیده‌اند (رضوانی، ۱۳۷۴: ۸). از مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی صنعت توریسم پایدار، درآمدهای مستقیم و غیرمستقیم گردشگری، هزینه‌های بازاریابی، سرمایه‌گذاری‌های انجام‌شده در گردشگری به‌وسیله ساکنان بومی و غیربومی را می‌توان نام برد (Bellini and Pasquinelli, 2017).

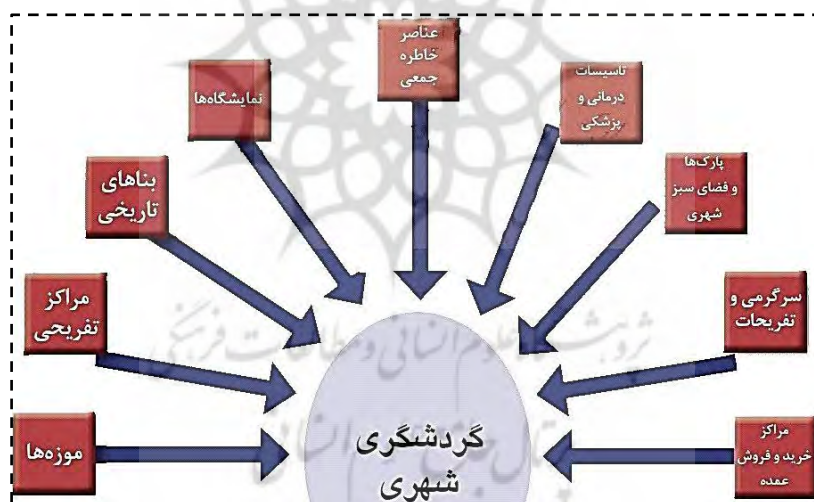
گردشگری شهری به‌عنوان یک فعالیت، تغییرات فضایی و کاربری‌های گسترده‌ای را برای شهرها به‌وجود آورده است. در فضامندی گردشگری شهری، فضا به‌صورت کالایی بسته‌بندی شده و قابل‌فروش به گردشگران درمی‌آید. فضامندی، دربرگیرنده پیوستگی بین رفتارهای مکانی، الگوهای درحال تغییر اشتغال و توسعه در مرحله جمع‌آوری سرمایه از طریق گردشگری است (شورت، ۱۳۸۱: ۱۱۱). بر این اساس گردشگری در داخل شهرها، فضاهای ویژه خود را می‌سازد و فضایی ویژه نیز گونه‌های گردشگری را به خود جلب می‌کند. در یک شهر زیارتی مثل مشهد فضا و نواحی شهری که به زیارت و گردشگری زیارتی اختصاص دارد، ساختار، کارکرد و رفتار معنوی متفاوتی با سایر نواحی مشهد دارد. محدوده فضایی در شهری تاریخی مانند اصفهان، ساختار فیزیکی و کالبدی و عملکردی ویژه دارد که کاملاً با فضای دانشگاهی یا مسکونی همان شهر متفاوت است. از سوی دیگر در این فضا، وجود یک مدیریت قوی برای توسعه گردشگری و امروزه، پسامدرنیته در ساختار کلان‌شهرهای ایران برای توسعه پایدار گردشگری شهری بسیار مهم است. در مرحله اول مدیریت گردشگری شهری باید در چارچوب راهبردهای مطلوبی شکل گیرد و بر مبنای آن، خطمشی و سیاست‌های مناسبی برای توسعه گردشگری در نظر گرفته شود که مانع برخورد منافع گردشگری و دیگر کارکردهای شهری شود. راهبردهای توسعه گردشگری در عملکرد مدیریتی در شهرها و در رابطه با شهروندان باید عادلانه باشد و موجب شکاف در سطوح درآمد و اشتغال و به‌طور کلی رفاه شهروندان نشود. یکی از کارکردهای مدیریت گردشگری شهری در فضای پسامدرن، جذب سرمایه برای توسعه پایدار این صنعت در شهر است. سرمایه‌گذاری در گردشگری شهری شامل توسعه قابلیت‌ها، فعالیت‌ها، بهبود شرایط محیط طبیعی و زیست‌محیطی و تأسیسات زیربنایی است و منافعی برای ساکنان محلی نیز دارد. مدیریت گردشگری شهری، در راستای جذب سرمایه و فعالیت‌های شهری باید در یک موقعیت رقابتی فزاینده با مکان‌های رقیب عمل کند (محلانی، ۱۳۸۱: ۲۵). لازمه سودمندی گردشگری شهری در بلندمدت، پایداری آن است و در گردشگری شهری توجه به اصل پایداری، امری ضروری و مهم است. در جدول ۱ اصول اساسی گردشگری پایدار شهری بیان شده است.

جدول ۱. اصول گردشگری پایدار شهری

محیط ارزش ذاتی دارد و این ارزش مهم‌تر از آن است که دارایی صنعت گردشگری محسوب شود. نباید ملاحظات کوتاه‌مدت را جایگزین منافع بلندمدت و حفاظت از محیط کرد.
گردشگری باید عاملی مثبت با توانمندی‌های مفید برای جامعه و نیز گردشگران شناخته شود.
روابط بین محیط و گردشگری باید به گونه‌ای مدیریت شود که پایداری محیط در بلندمدت حفظ شود. فعالیت‌های گردشگری نباید به محیط آسیب برساند یا آثار نامطلوبی ایجاد کند.
فعالیت‌های گردشگری و توسعه باید با توجه به ویژگی‌های محیط و طبیعت منطقه مورد نظر طرح‌ریزی شود.
در هر منطقه‌ای باید بین نیازهای ملاقات‌کنندگان، محل مورد بازدید و جامعه میزبان هماهنگی وجود داشته باشد.
در دنیای پویا برخی تغییرات ممکن است مفید باشند و انطباق با تغییرات نباید موجب خدشه‌دار شدن اصول توازن و پایداری محیطی شود

منبع: Department of the Environment, 1991: 15

جانسن^۱ در یک طبقه‌بندی ساده، عناصر اولیه و ثانویه گردشگری شهری را برای ارائه خدمات بیان کرده است. عناصر نخستین، زمینه‌ها و پایه‌های مادی و انسانی و همچنین فعالیت‌ها و تجهیزات ویژه مستعد جذب گردشگران را با هم جمع و ادغام می‌کند. عناصر ثانوی شامل تسهیلات خرید، اقامت، غذا، بنگاه‌های حمل‌ونقل گردشگری هستند. عناصر کیفی که به عناصر اضافی معروف‌اند و شامل تسهیلات دسترسی به نقاط مختلف از جمله توقفگاه‌ها، اطلاع‌رسانی به مسافران و بازدیدکنندگان هستند (کازس و پوتیه، ۱۳۸۲: ۷۹). عناصر و اجزای کالبدی و غیرکالبدی شهر در شکل ۱ که جاذب جمعیت در زمان‌های مختلف هستند، در رونق گردشگری شهری تأثیرگذار هستند (ملک‌نیا، ۱۳۸۹: ۴۲).

شکل ۱. عناصر مرتبط با مبحث گردشگری شهری

منبع: ملک‌نیا، ۱۳۸۹: ۴۲

تحلیل مبانی علمی موضوع مورد بررسی و استخراج ابعاد، معیار و شاخص‌ها

رونق گردشگری شهری بر سیاست‌های مختلف مدیریت شهری تأثیر می‌گذارد. جریان‌های فضایی در شهر از سیاست‌های مدیریت شهری تأثیر می‌پذیرد و در گردشگری شهر، وجود عناصر شهری جاذب جمعیت، اهمیت زیادی دارد. توسعه فعالیت گردشگری شهری، نیازمند وجود عوامل جاذب جمعیت در شهر است. ساکنان شهر از عناصر و اجزای مختلفی در شهر برحسب میزان جذابیتشان و همچنین نیازمندی مردم به آن‌ها در موقعیت‌های متفاوت، استفاده می‌کنند. دروازه‌های شهر با توجه به ویژگی‌ها و صفات ویژه‌ای که دارند از عناصر مهم شهر برای جذب جمعیت و رونق

گردشگری شهری به‌شمار می‌آیند. در دروازه شهر، خصوصیات محیط طبیعی پیرامون شهر و ویژگی‌های مصنوعی داخل شهر با هم قابل مشاهده هستند.

دروازه شهر یکی از فضاهای مهم شهری است که در موقعیت‌های مختلف به کار گرفته می‌شود و در گذر زمان دچار تغییر و تحولات کالبدی و غیرکالبدی می‌شود. دروازه شهر حد واسط و حلقه ارتباط‌دهنده محیط طبیعی بیرون شهر و محیط داخل شهر است. در این فضا، ویژگی‌های کالبدی و غیرکالبدی درون و بیرون شهر با هم قابل مشاهده هستند. در گستره شهر هر فضایی به فراخور جایگاه و موقعیتی که دارد، کارکردها و عملکردهای ویژه‌ای از آن انتظار می‌رود. دروازه شهر به‌عنوان یک فضای مهم در سازمان فضایی شهر، لازم است کیفیت‌های عملکردی معینی داشته باشد که در بخش ادبیات علمی موضوع بررسی شود. مطلوبیت کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی در دروازه شهر، عامل مهمی در جذب گردشگر است. کیفیت‌های عملکردی محیطی در قالب نمایانگرهای متنوع قابل بیان هستند.

نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی، کیفیات محیطی لحاظ‌شده در کارکردهای شهری و همچنین کیفیات محیطی برآمده از برهم‌کنش اجتماعی مردم را نمودار می‌کنند. هر یک از این نمایانگرها از چند عنصر تشکیل شده و هر عنصر نیز تعدادی هنجار مختلف را دربرمی‌گیرد. هنجارها، کیفیت‌هایی ارزش‌پذیر هستند و از طریق سنجها می‌توان ارزش و میزان هنجارها را تعیین کرد^۱. در جدول ۲ عناصر، هنجارها و سنج‌های نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی برای سنجش کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی در دروازه‌های شهر بانه بیان شده است.

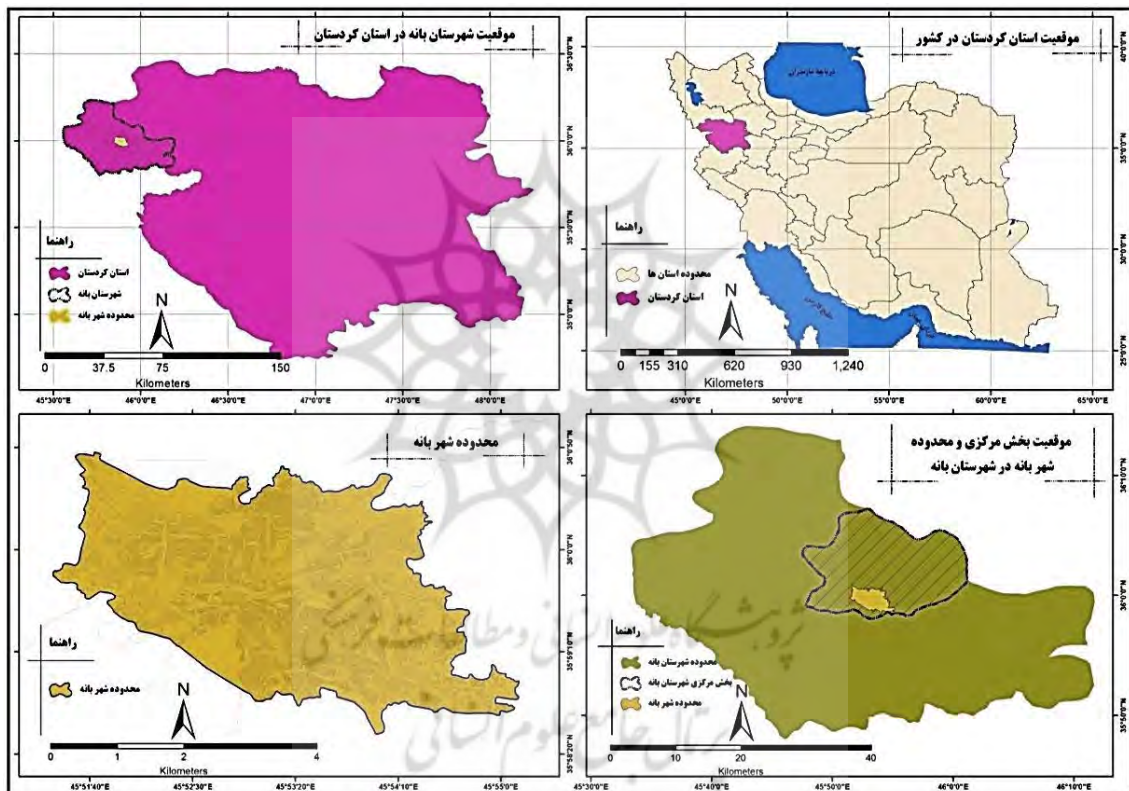
جدول ۲. عناصر، هنجارها و سنج‌های نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی

نمایانگر	عناصر/اجزا	هنجار	سنج
کارکردی	کاربری و فعالیت	سازگاری	وجود کاربری‌های سازگار با دروازه
		کارایی	رضایت از نحوه و چگونگی ارائه خدمات
کارکردی	تأسیسات و تجهیزات	انعطاف‌پذیری	وجود کاربری‌هایی که قابلیت تغییر و انعطاف جهت استفاده افراد را دارند
		تنوع کاربری	وجود خدمات مختلف و متنوع
کارکردی	تأسیسات و تجهیزات	استحکام‌بخشی و مقاوم‌سازی	میزان کیفیت تأسیسات روبنایی و زیربنایی (دفع آب‌های سطحی، کف سازی معابر و ...)
		کارایی	میزان کارآمدی و کارایی کف‌پوش، چراغ‌های روشنایی، مبلمان و نشیمنگاه، آبخوری و سرویس بهداشتی
شبکه ارتباطی	پیمادهمداری	دسترسی‌پذیری	دسترسی به راه‌های مختلف شهر
		ایمنی	مناسب‌بودن محور دروازه برای پیاده‌روی
اجتماعی	فضای اجتماعی	میدل حرکتی	میزان ایمن‌بودن محور دروازه برای سواره و پیاده
		همه‌شمول‌بودن فضا	وجود امکانات حمل‌ونقل عمومی در دروازه شهر
اجتماعی	فعالیت اجتماعی	امنیت	عمومیت‌داشتن برای همه (کودک، نوجوان، جوان، میان‌سال)
		اجتماع‌پذیری	توانایی حضور پیدا کردن در زمان‌های مختلف روز (زن و مرد)
فعالیت اجتماعی	فعالیت محرک	اختلاط کاربری	اجتماع مردم در ایام خاص و با یک هدف مشترک
		فعالیت محرک	وجود تنوع کاربری و حضور گروه‌های مختلف اجتماعی
			خدمات مشوق و جذاب برای حضور افراد

منبع: سعیدی، ۱۳۹۴: ۷۶

محدوده مورد بررسی

شهر بانه به‌عنوان مرکز اداری-سیاسی و خدماتی شهرستان بانه، یکی از شهرهای استان کردستان است که در موقعیت جغرافیایی ۳۵ درجه و ۵۹ دقیقه عرض شمالی و ۴۵ درجه و ۵۳ دقیقه طول شرقی و با ارتفاع متوسط ۱۵۵۰ متری از سطح دریا، در شمال غربی استان کردستان واقع شده است (نقشه ۱). شهرستان بانه از طرف شمال به خط‌الرأس ارتفاعات بین شهرستان بانه، سقز (بوکان در آذربایجان غربی) محدود است. از طرف شمال غرب به سردشت در آذربایجان غربی، از شرق به دهستان سرشیو میرده سقز، از جنوب به خط‌الرأس ارتفاعات بین بانه و دره شلیر در کردستان عراق و از غرب به دهستان سیویل و آلان در کردستان عراق محدود می‌شود (نجفی، ۱۳۶۹: ۵۷۴). دسترسی به شهر بانه از طریق چهار دروازه صورت می‌گیرد (نقشه ۲) که عبارت‌اند از: ۱. دروازه شهر از سمت سقز، ۲. دروازه شهر از سمت سردشت، ۳. دروازه شهر از سمت آرمده، ۴. دروازه شهر از سمت مریوان.

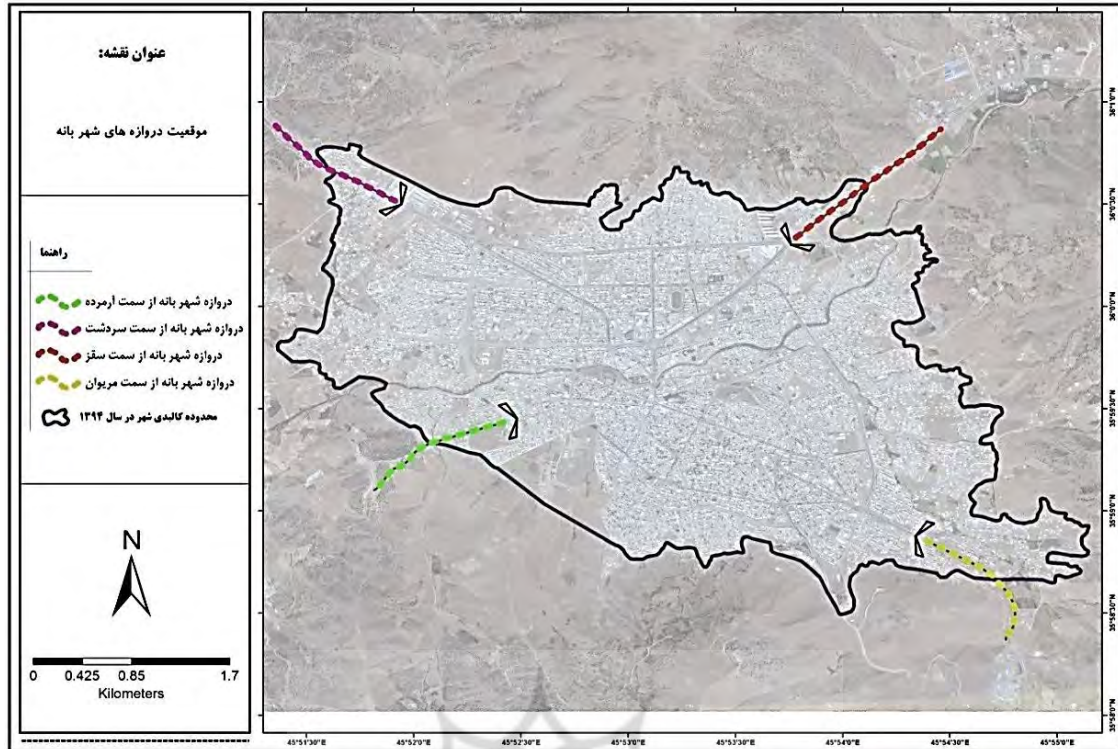

شکل ۲. موقعیت شهر بانه در شهرستان، استان و کشور

منبع: نگارندگان

روش پژوهش

این مقاله از نوع کاربردی است و با روش آمیخته (کمی و کیفی) انجام شده و با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای ادبیات و مبانی علمی موضوع، بررسی و جمع‌آوری شده است. با توجه به سنجه‌های در نظر گرفته شده برای بررسی کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی در دروازه‌های شهر بانه برداشت‌های میدانی انجام گرفت. نتایج به‌دست‌آمده از برداشت‌های میدانی با استفاده از آزمون Z با سطح معناداری ۰/۰۵ و میزان اطمینان ۹۵ درصد بررسی و تحلیل شده است. بر این اساس مطلوب یا نامطلوبیت سنجه‌های کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی در دروازه‌های شهر مشخص شد و در نهایت، در راستای توسعه گردشگری شهری در دروازه‌های شهر بانه، راهکارها و سیاست‌های اجرایی مختلفی برای ارتقا و بهبود کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی ارائه شده است.

شکل ۳. موقعیت دروازه‌های شهر بانه

منبع: نگارندگان

بحث و یافته‌ها

برای شناخت و سنجش وضعیت کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی در دروازه‌های شهر بانه با استفاده از عناصر، هنجارها و سنجه‌ها، به جمع‌آوری ویژگی‌ها و صفات مختلف نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی با استفاده از سنجه‌ها، پرداخته شده است. روایی پرسشنامه از طریق تحلیل محتوا بررسی شده و پایایی آن نیز برای هر یک از دروازه‌ها با استفاده از آلفای کرونباخ، مقدار ۰/۸۹۶ برای دروازه شهر از سمت سقز، ۰/۹۸۳ برای دروازه شهر از سمت سردشت، ۰/۹۸۷ برای دروازه شهر از سمت مریوان و ۰/۹۹۵ برای دروازه شهر از سمت آرمرده به‌دست آمده است و با توجه به بزرگ‌تربودن آن‌ها از مقدار ۰/۷، پایایی پرسشنامه برای هر یک از دروازه‌های شهر، تأیید شده است. دروازه‌های شهر بانه برای شهروندان و همچنین گردشگران متعدد از نقاط مختلف کشور به‌کار گرفته می‌شود؛ بنابراین، جامعه مورد بررسی نامعلوم است و با استفاده از رابطه ۱ حجم نمونه مشخص شده است.

$$n = \frac{Z_{\alpha}^2 * S^2}{d^2} \quad \text{رابطه ۱:}$$

در رابطه ۱، متغیر n تعداد حجم نمونه، $Z_{\alpha/2}$ برابر است با ۱/۹۶ و با توجه به سطح اطمینان ۹۵ درصد (در توزیع دو دامنه)، S واریانس نمونه اولیه و d سطح معنی‌داری ۰/۰۵ است. در این روش ابتدا نمونه اولیه به تعداد ۲۵ پرسشنامه برای هر دروازه (در مجموع ۱۰۰ پرسشنامه) توزیع شده و سپس واریانس آن‌ها محاسبه شده است و در نهایت، با استفاده از رابطه ۱ تعداد نمونه نهایی مورد نیاز برای هر دروازه، ۵۰ پرسشنامه (در مجموع ۲۰۰ پرسشنامه برای همه دروازه‌ها) به‌دست آمده است.

با کاربست آزمون Z و فرضیه‌سازی صفر و یک به سنجش میزان مطلوبیت هریک از سنجه‌های مربوطه اقدام شده است. بیان فرضیه که در قالب فرض صفر و فرض مقابل صورت‌بندی می‌شود، مبین ادعای محقق است که می‌تواند درست یا نادرست باشد. محقق براساس تجربیات و مشاهدات خود می‌تواند به صورت‌های مختلف فرضیه را تدوین کند. در این مقاله، فرضیه‌ها با استفاده از آزمون فرض جهت‌دار تدوین شد و از سطح معنی‌داری (α) ۰/۰۵ برای تأیید یا رد فرضیه‌ها بهره گرفته شده است (شکل ۳). در این فرضیه، میانگین جامعه با یک مقدار ثابت مورد نظر برای بررسی میزان مطلوبیت سنجه‌های کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی بررسی شده است. فرض صفر و یک در این مقاله به‌قرار زیر است:

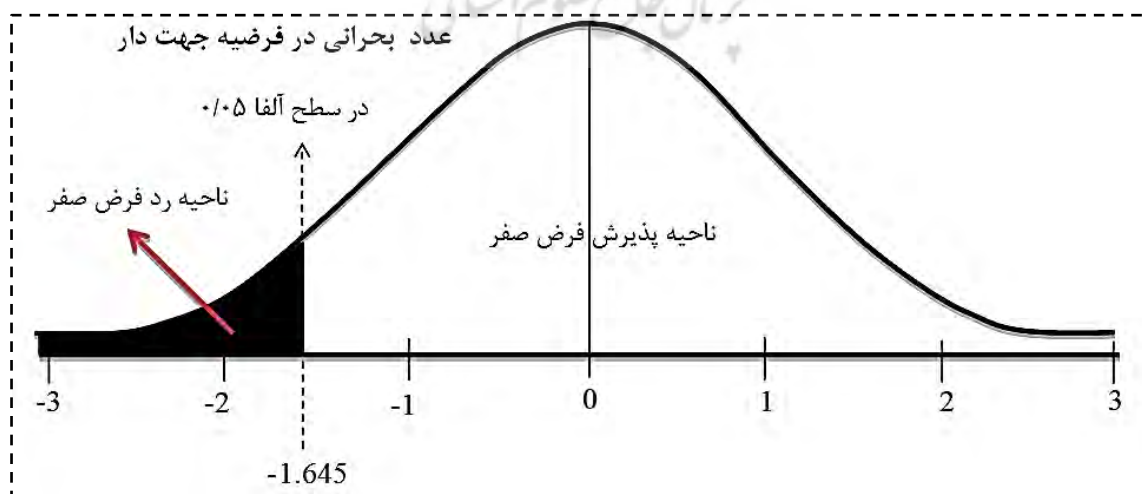
$$\begin{cases} H_0: \mu > M \\ H_1: \mu < M \end{cases} \quad \text{رابطه ۲:}$$

در رابطه ۲، μ برابر است با میانگین جامعه و M برابر است با یک عدد ثابت مورد نظر. فرض H_0 بیانگر این است که: وضعیت شاخص مورد نظر در دروازه شهر مطلوب است. فرض H_1 بیانگر این است که: وضعیت شاخص مورد نظر در دروازه شهر مطلوب نیست.

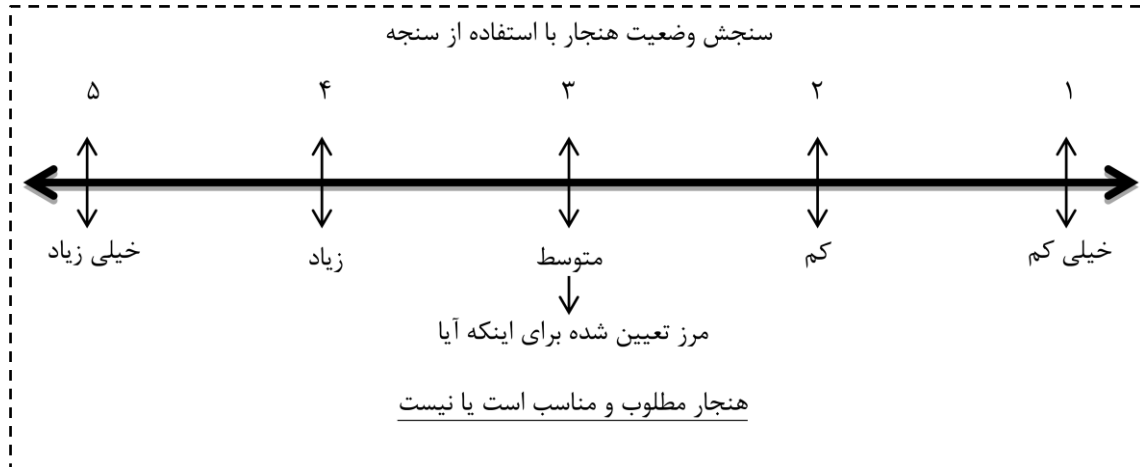
$$Z = \frac{\bar{x} - M}{\sigma_M} \quad \text{رابطه ۳:}$$

$$\sigma_M = \frac{\sigma}{\sqrt{n}} \quad \text{رابطه ۴:}$$

در رابطه ۳، $Z =$ آزمون فرض برای سنجش میزان کیفیت، $M =$ عدد ثابت مورد نظر برای سنجش وضعیت موجود، $\bar{x} =$ میانگین نمونه مطالعاتی و در رابطه ۴، $\sigma_M =$ انحراف معیار سنجه در نمونه مطالعاتی و $n =$ تعداد نمونه بررسی شده است. در این آزمون، مبنای تأیید فرض صفر براساس سطح معنی‌داری ۰/۰۵ مقدار بیشتر از ۱/۶۴۵- (در توزیع یک دامنه) است (عبدالله‌زاده، ۱۳۸۵). از طیف لیکرت برای صورت‌بندی و کمی‌سازی گویه‌های مربوطه استفاده شده و ۳ یا وضعیت متوسط، به‌عنوان مرز تعیین مطلوبیت یا نبود آن تعریف شده است (شکل ۴). نتایج حاصل از محاسبات این آزمون برای سنجه‌های کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی برای دروازه شهر از سمت آرمرده در جدول ۳، از سمت سقز در جدول ۴، از سمت سردشت در جدول ۵ و از سمت مریوان در جدول ۶ ذکر شده است.

شکل ۴. تعیین ناحیه رد به‌منظور رد یا تأیید فرضیه صفر در یک آزمون جهت

شکل ۵. کمی‌سازی گویه‌های سنجه‌های بررسی کیفیت

منبع: سعیدی، ۱۳۹۴: ۱۲۶

جدول ۳. محاسبات آزمون Z برای کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی در دروازه شهر بانه از سمت آرمرده

نمایانگر	عنصر/اجزاء	هنجار	میانگین سنجه	انحراف معیار سنجه (σ)	σ_M	وضعیت هنجار در آزمون Z	هنجار مطلوب و مناسب است (دروازه از سمت آرمرده)	
کارکردی	کاربری و فعالیت	C1	سازگاری	۲/۹۶۰	۱/۲۶۴	۰/۱۷۹	-۰/۲۳۴	تایید
		C2	کارایی	۲/۸۰۰	۱/۰۷۷	۰/۱۵۲	-۱/۳۱۳	تایید
		C3	انعطاف پذیری	۲/۸۴۰	۱/۰۸۴	۰/۱۵۲	-۱/۰۴۴	تایید
		C4	تنوع کاربری	۲/۷۲۰	۱/۰۲۱	۰/۱۴۴	-۱/۹۴۰	رد
	تاسیسات و تجهیزات	C5	استحکام بخشی و...	۲/۷۲۰	۱/۰۴۰	۰/۱۴۷	-۱/۹۰۳	رد
		C6	کارایی	۲/۵۸۰	۱/۰۷۹	۰/۱۵۲	-۲/۷۵۳	رد
	شبکه ارتباطی	C7	دسترسی پذیری	۲/۶۴۰	۱/۰۵۴	۰/۱۴۹	-۲/۴۱۵	رد
		C8	پایده مداری	۲/۵۴۰	۱/۰۹۹	۰/۱۵۵	-۲/۹۵۹	رد
		C9	ایمنی	۲/۷۰۰	۱/۰۲۵	۰/۱۴۵	-۲/۰۷۰	رد
		C10	مبدل حرکتی	۲/۷۲۰	۱/۰۰۱	۰/۱۴۲	-۱/۹۷۸	رد
اجتماعی	فضای اجتماعی	C11	همه شمول بودن فضا	۳/۱۶۰	۰/۹۴۶	۰/۱۳۴	۱/۱۹۶	تایید
		C12	امنیت	۳/۹۴۰	۱/۰۶۶	۰/۱۵۱	-۰/۳۹۸	تایید
	فعالیت اجتماعی	C13	اجتماع پذیری	۳/۰۴۰	۱/۱۱۳	۰/۱۵۷	۰/۲۵۴	تایید
		C14	اختلاط کاربری	۳/۰۸۰	۱/۱۶۳	۰/۱۶۵	۰/۴۸۶	تایید
		C15	فعالیت محرک	۲/۸۰۰	۱/۰۳۲	۰/۱۴۶	-۰/۸۲۲	تایید

منبع: یافته‌های مقاله

جدول ۴. محاسبات آزمون Z برای کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی در دروازه شهر بانه از سمت سقز

نمایانگر	عناصر/اجزاء	هنجار	میلگین سنجه	انحراف معیار سنجه (σ)	σ_M	وضعیت هنجار در آزمون Z	هنجار مطلوب و مناسب است (دروازه از سمت سقز)	
کارکردی	کاربری و فعالیت	C1	سازگاری	۲/۷۲۰	۱/۱۳۲	۰/۱۶۰	-۱/۷۴۹	رد
		C2	کارایی	۲/۸۴۰	۱/۱۳۸	۰/۱۶۱	-۰/۹۹۴	تایید
		C3	انعطاف پذیری	۲/۸۴۰	۱/۱۱۴	۰/۱۵۸	-۰/۸۸۹	تایید
		C4	تنوع کاربری	۳/۰۴۰	۰/۹۰۲	۰/۱۲۸	-۱/۲۵۳	تایید
	تاسیسات و تجهیزات	C5	استحکام بخشی و	۲/۹۲۰	۰/۸۴۵	۰/۱۱۹	-۰/۶۷۰	تایید
		C6	کارایی	۲/۷۲۰	۰/۹۳۹	۰/۱۳۳	-۲/۱۰۸	رد
	شبکه ارتباطی	C7	دسترسی پذیری	۳/۰۲۰	۰/۹۰۵	۰/۱۲۸	۰/۱۵۶	تایید
		C8	پیاده مداری	۲/۶۴۰	۱/۰۵۴	۰/۱۴۹	-۲/۴۱۵	رد
		C9	ایمنی	۲/۷۶۰	۰/۹۵۰	۰/۱۳۴	-۱/۷۸۶	رد
		C10	مبدل حرکتی	۲/۸۶۰	۱/۰۲۰	۰/۱۴۴	-۰/۹۷۰	تایید
اجتماعی	فضای اجتماعی	C11	همه شمول بودن فضا	۲/۷۰۰	۱/۱۷۰	۰/۱۶۶	-۱/۸۱۲	رد
		C12	امنیت	۳/۳۰۰	۰/۹۶۴	۰/۱۳۶	۲/۱۹۹	تایید
		C13	اجتماع پذیری	۲/۶۸۰	۱/۰۶۷	۰/۱۵۱	-۲/۱۲۱	رد
	فعالیت اجتماعی	C14	اختلاط کاربری	۳/۳۰۰	۱/۱۰۰	۰/۱۵۶	۱/۹۲۸	تایید
		C15	فعالیت محرک	۳/۰۶۰	۰/۹۴۷	۰/۱۳۴	-۰/۴۴۸	تایید

منبع: نگارندگان

جدول ۵. محاسبات آزمون Z برای کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی در دروازه شهر بانه از سمت سردشت

نمایانگر	عناصر/اجزاء	هنجار	میلگین سنجه	انحراف معیار سنجه (σ)	σ_M	وضعیت سنجه در آزمون Z	هنجار مطلوب و مناسب است (دروازه از سمت سردشت)	
کارکردی	کاربری و فعالیت	C1	سازگاری	۲/۵۶۰	۱/۰۹۸	۰/۱۵۵	-۲/۸۳۲	رد
		C2	کارایی	۳/۰۲۰	۱/۰۸۶	۰/۱۵۴	۰/۱۳۰	تایید
		C3	انعطاف پذیری	۲/۸۶۰	۱/۱۱۴	۰/۱۵۸	-۰/۸۸۹	تایید
		C4	تنوع کاربری	۳/۳۲۰	۱/۰۱۴	۰/۱۴۲	۱/۲۵۵	تایید
	تاسیسات و تجهیزات	C5	استحکام بخشی و	۳/۱۰۰	۰/۸۰۶	۰/۱۱۴	۰/۸۷۷	تایید
		C6	کارایی	۳/۱۶۰	۰/۹۶۷	۰/۱۳۷	۱/۱۷۰	تایید
	شبکه ارتباطی	C7	دسترسی پذیری	۲/۷۲۰	۱/۰۲۱	۰/۱۴۴	-۱/۹۴۰	رد
		C8	پیاده مداری	۲/۶۸۰	۰/۹۶۸	۰/۱۳۷	-۲/۳۳۶	رد
		C9	ایمنی	۲/۷۴۰	۰/۸۹۰	۰/۱۲۶	-۲/۰۶۵	رد
		C10	مبدل حرکتی	۲/۷۲۰	۱/۰۴۰	۰/۱۴۷	-۱/۹۰۳	رد
اجتماعی	فضای اجتماعی	C11	همه شمول بودن فضا	۳/۲۸۰	۱/۳۲۷	۰/۱۸۸	۱/۴۹۲	تایید
		C12	امنیت	۳/۲۴۰	۰/۹۹۱	۰/۱۴۰	۱/۷۱۲	تایید
		C13	اجتماع پذیری	۲/۷۰۰	۱/۰۲۵	۰/۱۴۵	-۲/۰۷۰	رد
	فعالیت اجتماعی	C14	اختلاط کاربری	۳/۳۸۰	۱/۰۱۸	۰/۱۴۴	۲/۶۴۰	تایید
		C15	فعالیت محرک	۳/۲۴۰	۰/۹۲۹	۰/۱۳۱	۱/۸۲۷	تایید

منبع: یافته‌های مقاله

جدول ۶. محاسبات آزمون Z برای کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی در دروازه شهر بانه از سمت مریوان

نمایانگر	عناصر اجزاء	هنجار	میانگین سنجه	انحراف معیار سنجه (σ)	σ_M	وضعیت سنجه در آزمون Z	هنجار مطلوب و مناسب است (دروازه از سمت مریوان)	
کارکردی	کاربری و فعالیت	C1	۲/۹۲۰	۱/۰۷۴	۰/۱۵۲	-۰/۵۲۷	تایید	
		C2	۲/۸۸۰	۱/۰۸۹	۰/۱۵۴	-۰/۷۷۹	تایید	
			۲/۹۰۰	۱/۰۸۲	۰/۱۵۳	-۰/۶۵۴	تایید	
		C3	۲/۹۲۰	۰/۹۱۳	۰/۱۲۹	-۰/۶۱۹	تایید	
	C4	۲/۸۶۰	۰/۹۳۸	۰/۱۳۳	-۱/۰۵۵	تایید		
	تأسیسات و تجهیزات	C5	۲/۷۰۰	۱/۰۲۵	۰/۱۴۵	-۲/۰۷۰	رد	
		C6	۲/۶۲۰	۰/۸۴۶	۰/۱۲۰	-۳/۱۷۶	رد	
	شبکه ارتباطی	C7	۲/۷۰۰	۱/۱۱۸	۰/۱۵۸	-۱/۸۹۷	رد	
		C8	۲/۵۸۰	۱/۰۹۷	۰/۱۵۵	-۲/۷۰۷	رد	
		C9	۲/۶۴۰	۱/۰۳۵	۰/۱۴۶	-۲/۴۶۰	رد	
		C10	۳/۰۲۰	۰/۹۰۵	۰/۱۲۸	۰/۱۵۶	تایید	
	اجتماعی	فضای اجتماعی	C11	۲/۶۸۰	۱/۱۷۴	۰/۱۶۶	-۱/۹۲۸	رد
			C12	۲/۷۸۰	۱/۰۶۴	۰/۱۵۰	-۱/۴۶۲	تایید
		فعالیت اجتماعی	C13	۲/۷۲۰	۱/۰۲۱	۰/۱۴۴	-۱/۹۴۰	رد
			C14	۳/۱۲۰	۱/۱۴۳	۰/۱۶۲	۰/۷۴۲	تایید
C15			۲/۷۴۰	۱/۰۳۶	۰/۱۴۶	-۱/۷۷۵	رد	

منبع: نگارندگان

وضعیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی در دروازه‌ها

نمایانگر کارکردی از عنصرهای کاربری و فعالیت، تأسیسات، تجهیزات و شبکه ارتباطی تشکیل شده و نمایانگر اجتماعی هم عنصرهای فضای اجتماعی و فعالیت اجتماعی را شامل می‌شود. وضعیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی در دروازه‌های شهر بانه با توجه به عنصرهای هریک از نمایانگرها به‌قرار زیر است:

عنصر کاربری و فعالیت

عنصر کاربری و فعالیت جزء نمایانگر کارکردی است و هنجارهای سازگاری، کارایی، انعطاف‌پذیری و تنوع کاربری را شامل می‌شود. با توجه به سنجه‌های تعریف‌شده برای هر نمایانگر و محاسبات صورت‌گرفته، مطلوبیت هنجار سازگاری در دروازه از سمت سقز و سردشت رد شده و در دروازه از سمت آرموده و مریوان تأیید شده است. با توجه به آزمون فرض، میزان ناسازگاری در دروازه از سمت سردشت بیشتر از دروازه از سمت سقز است. هنجار کارایی برای عنصر کاربری و فعالیت‌های موجود در دو سنجه تعریف‌شده و در همه دروازه‌ها، مطلوبیت هنجار کارایی برای عنصر کاربری و فعالیت تأیید شده است. با توجه به میزان شاخص Z، دروازه از سمت سردشت هنجار کارایی بهتری دارد. مطلوبیت هنجار انعطاف‌پذیری در دروازه از سمت آرموده رد شده و در دروازه‌های دیگر تأیید شده است. هنجار انعطاف‌پذیری در دروازه شهر از سمت سردشت نسبت به دروازه‌های دیگر وضعیت بهتری دارد. مطلوبیت هنجار تنوع کاربری در دروازه شهر از سمت آرموده رد شده و در دروازه‌های دیگر تأیید شده است. هنجار تنوع کاربری در دروازه شهر از سمت سردشت و سقز به‌ترتیب، وضعیت بهتری نسبت به سایر دروازه‌ها دارد. در پاسخ به پرسش‌نامه‌ها، برای هنجار تنوع کاربری در دروازه شهر از سمت سقز پایانه (بانه به سمت استان‌های مختلف کشور)، پمپ‌بنزین، کلانتری و برای دروازه از سمت سردشت تالار لاوان، دانشگاه پیام نور، اداره راه و شهرسازی و کارگاه‌های تعمیرات وسایل نقلیه و برای دروازه از سمت آرموده، قبرستان سلیمان‌بگ و اداره صداوسیما و برای دروازه از سمت مریوان پایانه (بانه به سمت دهستان‌های جنوبی شهرستان)، پمپ‌بنزین، تالار راز آوا و فضای سبز ذکر شده است.

عنصر تأسیسات و تجهیزات

عنصر تأسیسات و تجهیزات جزء نمایانگر کارکردی است و هنجارهای استحکامبخشی، مقاومسازی و کارایی را شامل می‌شود. برای هر هنجار سنجه‌هایی تعریف شده و نتایج حاصل از پردازش آن‌ها، برای بررسی میزان رضایت مردم به این صورت است که مطلوبیت هنجار استحکامبخشی و مقاومسازی در دروازه از سمت سقز و سردشت تأیید شده و در دروازه از سمت آرمرده و مریوان رد شده است. مطلوبیت هنجار کارایی برای عنصر تأسیسات و تجهیزات فقط در دروازه از سمت سردشت تأیید شده و در دروازه‌های دیگر رد شده است، با توجه به نتایج آزمون فرض، در این میان دروازه از سمت مریوان کمترین میزان کارایی را دارد.

عنصر شبکه ارتباطی

عنصر شبکه ارتباطی جزء نمایانگر کارکردی است و هنجارهای دسترسی‌پذیری، پیاده‌مداری، ایمنی و میدل حرکتی را شامل می‌شود. مطلوبیت هنجار دسترسی‌پذیری در دروازه، از سمت سقز تأیید شده و در دروازه‌های دیگر رد شده است. براساس آزمون فرض، دروازه شهر از سمت آرمرده میزان دسترسی‌پذیری کمتری دارد. مطلوبیت هنجار پیاده‌مداری و ایمنی در همه دروازه‌های شهر رد شده است. مطلوبیت هنجار میدل حرکتی در دروازه از سمت سقز و مریوان تأیید شده و در دروازه از سمت آرمرده و سردشت رد شده است.

عنصر فضای اجتماعی

عنصر فضای اجتماعی جزء نمایانگر اجتماعی است و هنجارهای همه‌شمول‌بودن، امنیت و اجتماع‌پذیری را شامل می‌شود. مطلوبیت هنجار همه‌شمول‌بودن فضا در دروازه، از سمت سقز و مریوان رد شده و در دروازه از سمت سردشت و آرمرده تأیید شده است. مطلوبیت هنجار امنیت در همه دروازه‌ها تأیید شده است. دروازه شهر از سمت سقز، بیشترین میزان امنیت را دارد. مطلوبیت هنجار اجتماع‌پذیری در دروازه از سمت آرمرده تأیید شده و در دروازه‌های دیگر رد شده است. در پاسخ به پرسشنامه‌ها برای هنجار اجتماع‌پذیری، در دروازه شهر از سمت سردشت اجتماع مردم در برگزاری مراسم نماز جمعه در مسجد چهار یار نبی کویچ و در دروازه شهر از سمت آرمرده اجتماع مردم در هنگام تشیع جنازه و بعدازظهرهای روز جمعه ذکر شده است.

عنصر فعالیت اجتماعی

عنصر فعالیت اجتماعی جزء نمایانگر اجتماعی است و هنجارهای اختلاط کاربری و فعالیت محرک را دربرمی‌گیرد. مطلوبیت هنجار اختلاط کاربری در همه دروازه‌ها تأیید شده است و دروازه از سمت سردشت، وضعیت بهتری نسبت به سایر دروازه‌ها دارد. مطلوبیت هنجار فعالیت محرک در دروازه شهر از سمت مریوان رد شده و در دروازه‌های دیگر تأیید شده است. دروازه از سمت سردشت وضعیت بهتری نسبت به دیگر دروازه‌های شهر دارد. در پاسخ به پرسشنامه‌ها، برای هنجار اختلاط کاربری عنصر فعالیت اجتماعی، برای دروازه از سمت سردشت وجود کاربری مسجد چهار یار نبی و تالار لاوان و برای دروازه از سمت آرمرده قبرستان سلیمان‌بگ را به‌عنوان کاربری‌هایی که سبب حضور و جذب گروه‌های مختلف اجتماعی می‌شوند، ذکر شده است و علاوه بر موارد یادشده برای هنجار فعالیت محرک، جایگاه توزیع سوخت و پایانه را نیز برای دروازه‌های سمت سقز و مریوان در پرسشنامه‌ها بیان کرده است.

نتیجه گیری

دروازه شهر به عنوان عنصری که احساس گذار و انتقال را در انسان ایجاد می کند و به مثابه کارکردی مفصلی میان دو فضای متفاوت ارتباط برقرار می کند. دروازه شهر، عنصر وابسته ای به دو فضای بیرون و درون شهر است که عملکردهای متنوعی دارد. در عرصه دروازه شهر، ورود و خروج از شهر اتفاق می افتد. دروازه شهر با ساختار فضایی شهر و کانون های فعالیتی مختلف شهر در ارتباط است. کانون های فعالیتی موجود در گستره شهر بر جریان های فضایی تأثیر می گذارند. دروازه شهر به عنوان یک فضای شهری با توجه به ویژگی ها و صفات ویژه ای که دارد می تواند به عنوان یک فضای جذاب برای گردشگران به شمار آید. قدرت جذب گردشگر در دروازه شهر و ماندگاری هرچه بیشتر گردشگران در فضاها و مکان های دروازه شهر، وابسته به وجود امکانات و مطلوبیت سطح کیفیت های محیطی در دروازه شهر است.

در شهرهای مختلفی مطالعات گوناگونی در ارتباط با دروازه شهر انجام شده است. قریب، دروازه دو شهر را بررسی کرده که بستر این دروازه ها واجد شرایط متفاوت طبیعی و مشکلات متعدد کالبدی هستند و با توجه به امکانات و محدودیت های بالقوه موجود در این دروازه ها، ضوابط و معیارهایی را با استفاده از عناصر مصنوع و طبیعی ارائه کرده است. دانشپور و ماستیانی، بیان می کنند که فضای دروازه های بیشتر شهرهای کشور، با افت زیاد کیفی از جمله کیفیت ادراکی-بصری روبه رو هستند؛ بنابراین، با توجه به رویکرد کیفیت ادراکی-بصری، راهبردهایی را برای طراحی مبادی دروازه شهرها ارائه کرده اند و همچنین بیان می کنند که ساماندهی این کیفیات، نقش مهمی در ارتقای جایگاه این فضاها دارد. شهر سنت لوییس، در طول یک بلوار بزرگی شکل گرفته است و در گذر زمان توسعه و گسترش کالبدی یافته است. در چند سال اخیر به کیفیت بصری-عملکردی فضاها سبز و تفرجگاه دروازه بیش از پیش توجه شده و طرح ساماندهی آن متشکل از پنج ناحیه است و شخصیت فردی هر ناحیه حفظ شده است. در مطالعه قریب، دانشپور و ماستیانی سعی شده است که برای حل مشکلات موجود در دروازه های مطالعاتی، ضوابط، معیارها و سیاست های لازم برای رفع نابسامانی های بصری و عملکردی ارائه شود، اما هدف اصلی در مطالعه طرح ارتقای کیفیت بصری-عملکردی شهر سنت لوییس، ارتقای کیفیات تفرجگاه موجود در فضای دروازه شهر برای حضور بیشتر مردم براساس سکانس بندی های مشخص است. در این مطالعه، دروازه های شهر بانه با توجه به کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی بررسی و سنجش شدند. نمایانگر کارکردی از عناصر کاربری و فعالیت، تأسیسات، تجهیزات و شبکه ارتباطی تشکیل شده و عناصر نمایانگر اجتماعی، شامل فضای اجتماعی و فعالیت اجتماعی هستند. برای بررسی عناصر یادشده، هنجارهای ارزش پذیر تبیین شده و با استفاده از سنجه هایی که ارزش هنجارها را تعیین می کنند، کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی ارزیابی شده است. بیشتر سنجه های در نظر گرفته شده برای بررسی کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی وضعیت مناسبی ندارند و برای رونق گردشگری در دروازه های شهر لازم است، با توجه به فعالیت گردشگری تجاری در شهر بانه، راهکارهای کلی و سیاست های اجرایی در دستور کار مدیران قرار گیرد.

مطلوبیت فضای دروازه های شهر بانه، عاملی مهم در جذب گردشگر و فراهم کردن محیط دروازه به عنوان یک مکان سرزنده به شمار می آید. توسعه گردشگری و هدایت توده های گردشگر به فضای دروازه شهر در ایام مختلف، نیازمند وجود خدمات متنوع است. در این مطالعه پس از سنجش وضع موجود برای بهبود و ارتقای کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی، راهکارهای کلی و سیاست های اجرایی، به منظور افزایش میزان مطلوبیت کیفیات کارکردی و اجتماعی محیط و فضای دروازه های شهر بانه در جدول ۷ ارائه شده است که با استفاده از آن ها، بستر و زمینه حضور مردم فراهم شده و همچنین در محیط دروازه های شهر فعالیت گردشگری نسبت به گذشته، رونق و توسعه پیدا می کند.

جدول ۷. راهکارهای کلی و سیاست‌های اجرایی به منظور توسعه گردشگری در دروازه‌های شهر بانه در راستای ارتقای کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی

سیاست‌های اجرایی	راهکارهای کلی
<p>اختصاص فضاهای مطلوب و مناسب به کارکردها و فعالیت‌های جاری در محور. تأمین نیازهای مختلف و متنوع کاربران فضا با استفاده از تمهیدات کالبدی. طراحی و ایجاد مبلمان شهری و استفاده از آن جهت ایجاد انتظام فضایی. توجه به کیفیت جداره کالبد و کف در ابعاد جنس، رنگ، بافت و... . استفاده از عناصر جاذب پیاده مانند سنگ‌فرش که در فصل‌های مختلف سال مناسب است. استفاده از تمهیداتی جهت ایجاد احساس آسایش در فضاهای همگانی مانند ایجاد محصوریت و لبه طبیعی میان فضای سواره و پیاده.</p>	<p>بهبود کیفیت کالبدی فضاهای جمعی</p>
<p>ایجاد و استقرار کاربری‌های جاذب جمعیت مانند نمایشگاه، فضای باز تفریحی و... در فضای دروازه. راحتی و سهولت حرکت وسایل نقلیه موتوری، دوچرخه و پیاده.</p>	<p>افزایش قابلیت دعوت‌کنندگی فضای دروازه</p>
<p>حفظ و ایجاد مکان‌های مناسب برای برگزاری مراسم ملی و مذهبی در فضای دروازه. ایجاد فضایی برای بدرقه و استقبال در فضای دروازه. ایجاد فضاهای همگانی مناسب در فصل گرم و سرد سال. نورپردازی مناسب در شب. ایجاد فضای توقف و استراحت موقت. ایجاد فضای تفریح و گردش و استراحت مانند: پارک، پیست موتورسواری و... .</p>	<p>افزایش قابلیت حضور افراد در فضاهای دروازه در فصل‌های مختلف سال و در طول شبانه‌روز</p>
<p>توجه به جرم‌خیز نبودن فضاها در طراحی و مکان‌سازی فضاهای دروازه شهر. فاصله‌داشتن فضای استراحت و توقف طولانی‌مدت از محور اصلی. قابل‌رویت بودن محوطه پارک‌ها و تأسیسات خدماتی و... که عموم از آن استفاده می‌کنند.</p>	<p>حفظ و ارتقای ایمنی و امنیت</p>
<p>ایجاد امکان دسترسی سریع و راحت به نقاط مورد نیاز در طول مسیر. طراحی دسترسی مناسب از معبر اصلی به حوزه‌های پیرامونی. تفکیک باندهای تندرو و کندرو برای حرکت و یا توقف مسافران در صورت نیاز. متناسب نمودن مسیرها برای حرکت اقشار مختلف سنی و افراد کم ناتوان. کف سازی مناسب با نوع استفاده مربوطه. نورپردازی کافی شبکه معابر، مناسب‌سازی فضاهای دروازه برای شب‌هنگام. تأمین پوشش گیاهی مناسب در رفوژ معابر.</p>	<p>بهبود کیفیت معابر و دسترسی‌ها</p>
<p>ایجاد کاربری‌های مورد نیاز ساکنان، روستایان و مسافران. ایجاد کاربری‌هایی که نیازهای مسافران را تأمین کند مانند پمپ‌بنزین، نمازخانه و... . استفاده از کاربری‌هایی که نشانگر فعالیت‌های مردم و منطقه باشد، مانند نمایشگاه صنایع دستی، محصولات کشاورزی محل و ارائه غذاهای محلی در مکانی مخصوص.</p>	<p>ایجاد اختلاط کاربری و سازگاری میان کاربری‌ها</p>
<p>کاهش تدریجی سرعت از حوزه اول تا حوزه سوم از طریق ایجاد باند کندرو. کاهش سرعت با استفاده از عناصر کالبدی (ایزارهای آرام‌سازی).</p>	<p>آرام‌سازی ترافیک در طول مسیرهای ورود به شهر</p>
<p>پیشنهاد کاربری‌هایی که فضا را به سمت سوددهی میل می‌دهند، مانند نمایشگاه‌های محلی، فروشگاه‌های بزرگ محلی، تعمیرگاه‌های بزرگ یا نمایندگی‌های خودرو. ایجاد فضای مناسب برای فروشندگان و بساط‌فروشان در محل‌های خاص از فضای دروازه با فاصله‌ای از مسیر.</p>	<p>افزایش کارایی اقتصادی</p>

منبع: نگارندگان

دروازه‌های شهر بانه شرایط متفاوتی دارند و میزان مطلوبیت هریک از سنجه‌ها در دروازه‌های شهر بانه با هم برابر و یکسان نیستند. برای تحقق راهکارهای ارائه شده، و ارتقای سطح کیفیت نمایانگرهای کارکردی و اجتماعی در راستای توسعه گردشگری باید سلسله‌مراتب و اقدامات لازم در دستور کار ساماندهی قرار گیرد. مدیران امور شهری، براساس فرایندهای ویژه و علمی باید به برنامه‌ریزی و طراحی فضاهای مختلف در دروازه‌های شهر با توجه به میزان سطح مطلوبیت سنجه‌های مختلف در وضع موجود، اقدام کنند.

منابع

۱. ابلقی، علیرضا و امیرحسین پورجوهری، ۱۳۸۵، **مبادی ورودی شهرها**، فصلنامه آبادی، سال ۱۳۸۵، شماره ۵۳، صص ۶۶-۸۰.
۲. بهزادفر، مصطفی، ۱۳۹۲، **روشن‌های طراحی شهری**، جزوه آموزشی مقطع کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه علم و صنعت ایران.
۳. بهزادفر، مصطفی، ۱۳۹۳، **کارگاه طراحی شهری**، جزوه آموزشی مقطع کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه علم و صنعت ایران.
۴. پاکزاد، جهانشاه، ۱۳۸۴، **راهنمای طراحی فضاهای شهری در ایران**، شهیدی، تهران.
۵. پاکزاد، جهانشاه، ۱۳۸۶، **سیر اندیشه‌ها در شهرسازی ۲: از کمیت تا کیفیت**، چاپ اول، انتشارات شرکت عمران شهرهای جدید، تهران.
۶. پاکزاد، جهانشاه، ۱۳۸۶، **سیر اندیشه‌ها در شهرسازی ۱: از آرمان تا واقعیت**، چاپ اول، انتشارات شرکت عمران شهرهای جدید، تهران.
۷. ترابی، زهره و یلدا سیما، ۱۳۹۳، **طراحی ورودی شهر با رویکرد هویت‌بخشی به فضای شهری مطالعه موردی: ورودی شرقی شهر زنجان**، نشریه مدیریت شهری، سال ۱۳۹۳، دوره ۱۳، شماره ۳۶، صص ۸۳-۱۰۳.
۸. چپمن، دیوید، ۱۳۸۶، **آفرینش محلات و مکان‌ها در محیط انسان‌ساخت**، ترجمه شهرزاد فریادی و منوچهر طیبیان، چاپ دوم، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
۹. خادمی، مسعود و رضا رفیعی جوزم، ۱۳۸۸، **بررسی مؤلفه‌های کیفیت محیط در فضای ورودی شهرها**، فصلنامه آبادی، سال ۱۳۸۸، شماره ۶۱-۶۲، صص ۸۴-۸۹.
۱۰. دانشپور، عبدالهادی و مهدی ماستیانی، ۱۳۹۳، **تدوین راهبردهای طراحی مبادی ورودی شهرها با رویکرد کیفیات ادراکی-بصری (نمونه مورد مطالعه: ورودی جنوب شرقی شهر تهران)**، نشریه انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران، دوره ۵، شماره ۷، صص ۵-۲۲.
۱۱. داودپور، زهره و وحید مغاره، ۱۳۸۸، **ضوابط ارزیابی نقش و کارکرد دروازه و فضای ورودی شهرها؛ مطالعه موردی دروازه قرآن شیراز**، فصلنامه آبادی، سال ۱۳۸۸، شماره ۶۱-۶۲، صص ۷۶-۸۳.
۱۲. رضوانی، علی اصغر، ۱۳۷۴، **جغرافیا و صنعت توریسم**، چاپ اول، انتشارات دانشگاه پیام نور، تهران.
۱۳. رهنمایی، محمدتقی، ۱۳۶۹، **اوقات فراغت**، جزوه آموزشی مقطع کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، تهران.
۱۴. سعیدی، مهدی، ۱۳۹۴، **ساماندهی ورودی‌های چند عملکردی شهر بانه با رویکرد برنامه‌ریزی طراحی محور**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته شهرسازی، به راهنمایی اسماعیل شیعه و مشاوره کیومرث حبیبی، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران.
۱۵. سلطانزاده، حسین، ۱۳۷۲، **فضاهای شهری در بافت‌های تاریخی ایران**، چاپ دوم، انتشارات دفتر پژوهش‌های فرهنگی تهران، تهران.
۱۶. شعله، مهسا، ۱۳۸۵، **دروازه‌های قدیم در خاطره جمعی شهر معاصر ریشه‌یابی رشته‌های خاطره‌ای**، نشریه هنرهای زیبا، سال ۱۳۸۸، شماره ۲۷، صص ۱۷-۲۶.
۱۷. شورت، جان‌رنه، ۱۳۸۱، **نظم شهری**، ترجمه اسماعیل چاووشی، چاپ اول، انتشارات دانشگاه تربیت‌معلم تهران، تهران.
۱۸. ظاهری، مصطفی، ۱۳۸۰، **بررسی ابعاد مؤثر در ترکیب منظر ورودی شهر از نقطه‌نظر برنامه‌ریزی شهری مورد مطالعه: محور ورودی اصلی شهر قزوین**، اتوبان قزوین-تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته شهرسازی، به راهنمایی مجتبی انصاری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس.
۱۹. قریب، فریدون، ۱۳۸۲، **ضوابط ساماندهی و معیارهای طراحی شهری برای مبادی ورودی شهرها**، نشریه هنرهای زیبا، سال ۱۳۸۲، شماره ۱۵، صص ۲۸-۴۱.

۲۰. قوامپور، احمد، ۱۳۸۵، **نگاهی نو به نقش و جایگاه ورودی‌ها در منظر شهری**، ماهنامه پیام سبز، شماره ۵۴، صص ۱۲-۲۲.
۲۱. قوامپور، انسیه، ۱۳۸۸، **منظر ورودی در پیچه ادراک شهر**، نشریه منظر، سال ۱۳۸۸، شماره ۳، صص ۷۶-۷۷.
۲۲. ژرژ، کازس و پوتیبه فرانسوا، ۱۳۸۲، **جهانگردی شهری**، ترجمه صلاح‌الدین محلاتی، چاپ اول، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
۲۳. گلکار، کوروش، ۱۳۸۰، **مؤلفه‌های سازنده کیفیت طراحی شهری**، نشریه صفا، شماره ۳۲، صص ۳۸-۶۵.
۲۴. لینچ، کوین، ۱۳۷۶، **تئوری شکل خوب شهر**، ترجمه سید حسین بحرینی، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
۲۵. محلاتی، صلاح‌الدین، ۱۳۸۰، **درآمدی بر جهانگردی**، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
۲۶. ملک‌نیا، محبوبه، ۱۳۸۹، **نقش محورهای فرهنگی و تاریخی منطقه ۱۲ در توسعه گردشگری شهر تهران**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، به راهنمایی محمد کریمی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه پیام نور واحد تهران شرق.
27. Alexander, C., and Ishikawa, S., and Silverstein, M., 1977, **A Pattern Language**, London, Oxford University Press.
28. Bentley, I. et al., 1985, **Responsive Environments: A Manual for Designers**, London, The architectural press.
29. Bellini, N., and Pasquinelli, C., 2017, **Tourism in the City: Towards an Integrative Agenda on Urban Tourism**, Berlin, Springer press.
30. Balsley, T., 2009, **Gateway Master Plan, City of St. Louis, Planning and Urban Design Agency**.
31. Carmona, M., and Magalhaes, H., 2008, **Public Space: The Management Dimension**, New York, Routledge press.
32. Department of the environment, 1991, **Tourism and the Environment: Maintaining the Balance**, London, HMSO press.
33. Dixon, K., and Wolf, L.K., 2007, **Benefits and Risks of Urban Roadside Landscape: Finding a Livable, Balanced Response**, 3rd Urban Street Symposium Conferences, June 24-27, Seattle, Washington, PP. 1-17.
34. Punter, J., and Carmona, M., 1997, **The Design Dimension of Planning: Theory, Content and Best Practice for Design Policies**, London, E and FN, Spon press.